

א) ענין מו"ט ר"פ זה ד"ה ודיעבד מוקף, ב) ענין מוספות וזכום קוד. ד"ה וקסבל, ג) ד"ה אלף, ד) ד"ה טו, ענין מוספות ב"ה ו: ד"ה ב"ה טו, ס)

רבינו הנגאל

לימא לפרה משתלם רביע נזק מולד. פירוש משום דלא ידעינן אי הוה ולד בהדה כי נגחה אי לא. ואי פשיטא לן דהוה ולד בהדה כי נגחה משתלם כוליה חצי נזק מולד רבי וולד נגחה. וכיון דלא ידעינן, משלם רביע דהוה ליה המון המוטל בספק כדכתבינן. אבל הכמים אומרים המוציא מחבירו עליו הראיה. הילכך, ואי פשיטא דהוה ולד בהדה כי נגחה השתא לימא לפרה משתלם כוליה חצי נזק מולד. ואי לא איפשטא לן דלא הוה ולימא לפרה דלישלם מינה, לית ליה אלא מדי. כן פירש רבינו יצחק אלפסי זצ"ל, וכן פ"ח הוה זצ"ל כדבריו. ר' אחא אומ' גמל האהור בין הגמלים וכולי. פיר האהור נזר בבישבה והורג אמר רבא פרה שהזיקה גובה מולדה. מאי טעמא, גופה היא. תרנגולת שהזיקה חריבת להשתלם חצי נזק מוספות כגון הא היה דליל קשור ברצל או שהיה מודס ושובר כלים משלם חצי נזק. אמר רבא מספיק דמי התרנגול לתשלום חצי הנזק. אינו משתלם מביצתה. מאי טעמא, ביצה פרשא בעלמא הוא. אבל אם היא מוצעת כדנתן התרנגולין מרובין להלך כדכרן ולשבר משתלם מן העלילי, וכל שכן מן הביצה. אמר רבא פרה מעוברת שהזיקה והפילה או מתה אין שמוין לפרה בפני עצמה ולולד בפני עצמו אלא שמוין לולד על גב אמו, שאם אי אהא אומ' כן נמצאת מכחיש את המזיק. ואקשינן ואי דינא הוא ליכחוש. ופרקי רבא אשי כי יכל למימר ליה כי היכי פרה מעוברת אזיקין מנין, הכי נמי שיימנא לך. פרה דחד וולד דחד, פיטמא פשיטא דבעל פרה. שבח שומת ניפחא. היל' חולקין בעל הפרה ובעל הולדה, שכן הדין בקוטע די העבר ובמזיק שדה חבירו ששמוין העבר והדי בכלל וכן השדה כולה ומה שהוקף השדה בכללה. אטיקנה שטמא פשיטא דבעל הפרה, ניפחא חולקין, וכן הלכה.

שור שנגח את הפרה פרק המישי בבא קמא

לימא לפרה. ומס' אין (א) משלם אלא מגופו ואמר ליה הוה לי כולה פלגא הזיקא מולד דליהו נמי אוקון זהדי פרה ורצא ק"ל דחד גופא הוא והוי כחד מנצריה דמפרש צסיפא דמילתיה משלם ליה מינה רבעא דנזקא ואידך רבעא מפסיד ואפי' שוה הולד כל פלגא נזקא: **משלם כוליה חצי נזקא מולד.** כי

לימא לפרה: **פרשא.** דבר המופרש ממנה: **אין שמוין.** ארישא קאי שור שנגח את הפרה והפילה אין שמוין כל אחד בפני עצמו שעולין דמי הנזק הרצה אבל שמוין פרה מעוברת כמה הייתה יפה תחילה וכמה היא שוה עכשיו אם מתה אם חיה: **מכחיש.** מפסיד. ולקמיה פריך אי דינא הוא לכחוש: **בקוטע יד עבדו של חבירו.** אי שמוין היד בפני עצמה לומר כמה אף כולם לטול לקוטע יד עבד מה דוחאי הרואה עבדו שלם אין קוטע ידו אלא דממים מרובים אבל שמוין עבד זה כמה הוא שוה עכשיו וכמה היה שוה תחלה: **המזיק שדה חבירו.** קוץ נטיעותיו או אכל ערובה אחת אין שמוין אותה לצדה אלא שמוין בית סאה צאותה שדה כמה הייתה יפה תחלה ומה פתחו דמי צביל ערוגה זו: **פטומא.** מנה ששמוין אותה שהיתה יפה מפני שומנה הוי דבעל פרה דהא ולד מחמתיה לא אחי שומנה: **נפחא מאי.** מה שהיתה יפה מפני נפחא למי ישלם: **ממני**

לימא לפרה משתלם רביע נזק מולד טעמא דלא ידעינן אי הוה ולד בהדה כי נגחה אי לא הוה אבל אי פשיטא לן דהוה ולד בהדה כי נגחה משתלם כוליה חצי נזק מולד רבא לטעמיה דאמר רבא "פרה שהזיקה גובה מולדה מאי טעמא גופה היא יתרנגולת שהזיקה אינו גובה מביצתה מ"ט פירשא בעלמא הוא ואמר רבא י אין שמוין לפרה בפני עצמה ולולד בפני עצמו אלא שמוין לולד על גב פרה שאם אי אתה אומר כן נמצא אתה מכחיש את המזיק וכן אתה מוצא בקוטע יד עבדו של חבירו וכן אתה מוצא במזיק שדה של חבירו א"ל רב אחא בריה דרבא לרב אשי ואי דינא הוא ליכחוש מזיק משום דאמר ליה פרה מעוברת אזיקתך פרה מעוברת שיימנא לך פשיטא פרה דחד וולד דחד ופיטמא לבעל פרה נפחא מאי רב פפא אמר לבעל פרה רב אחא בריה דרב איקא אמר חולקין ויהלכתא חולקין: **מתני'** הקדר שהכניס קדרותיו לחצר בעל הבית שלא ברשות ושבחה בהמתו של בעל הבית פטור ואם הזיקה בהן בעל הקדרות חייב ואם הכניס ברשות בעל החצר חייב הכניס פירותיו לחצר בעה"ב שלא ברשות ואכלתן בהמתו של בעל הבית פטור ואם הזיקה בהן בעל הפירות חייב ואם הכניס ברשות בעל החצר חייב הכניס שורו לחצר בעל הבית שלא ברשות

שור שנגח את הפרה פרק המישי בבא קמא

לימא לפרה משתלם רביע נזק בו. לדברי רבא לא אחיא מתניין כר"ע דכיון דשותפין נינהו הא אמרינן בהמניח (לעיל דף לה.) אם כחש המזיק או שצנח צרשותו דתרווייהו אלא כר' ישמעאל אחיא"ט: **מאי טעמא גופה היא.** מדאמר רבא צפרק כל האסורין בתמורה (דף ל: ושם) וצפנהדרין צפרק הנשפין (דף פ. ושם) ולד הנרצעת והנוגעת אסור היא וולדה נגחו והיא וולדה נרצעו אין להוכיח דעובר ירך אמו הוא דהתם היינו טעמא שהולד עצמו נהנה מרביעה והיא וולדה נגחו ונרצעו אך משמעתיך יש להוכיח כי לימא לפרה להשתלם משתלם מן הולד ואם לאו ירך אמו למה משתלם מולד חלקו וחלק הפרה אטו שני שוריים תמים שהזיקו אם נאכל אחד מהן מי הוה משלם חלקו וחלק חבירו ותימנה דרצא גופיה אית ליה צפרק בהמה המקשה (חולין דף עה.) השוחט את הטריפה ומנא צה צן ט' מי דמותר דארבע סימנין אכשר ציה רחמנא ואור"י דככל מקום עובר ירך אמו הוא לצד לענין טריפה דכיון שיש לו חיות בפני עצמו ליכא למימר שנטרף עס אמו וכן הלכה דכ"מ עובר ירך אמו הוא לצד מטרפיה אע"ג דצפרק כל האסורין (תמורה דף ל: ושם) אמר רב הונא צד מנינא א"ר נחמן מחלוקת כשעיצרו ולצסוף נרצעו דר"א סובר עובר ירך אמו הוא ורצנן סברי לאו ירך אמו הוא אע"פ שהולד עצמו נהנה ברביעה אין הלכה כן אלא כדאמר רבא אמר רב נחמן התם כשנרצעו ולצסוף עברו פליגי צוה חזי גורם אבל עברו

ולצסוף נרצעו אסור ואותו לשון דרצא אמר רב נחמן הוא עיקר דמייתי לה צפרק כל הגלמים (ע"ז דף מו:) גבי המשחוח לקמה וכן משמע בתמורה צפרק כיצד מערימין (דף כה.) דמסיק אדר' יוחנן דאמר עובר לאו ירך אמו תיובתא דרבי יוחנן מיוצתא אע"ג דאמר בתר הכי לימא תנאי היא ט' כן דרך הגמ' כשאין הדבר עיקר אומר תיובתא אע"ג שיכול למצוא תנאי דפליגי כדאשכחן בהנזקין (גיטין דף נג:) דמסיק תיובתא דמאן דאמר הזיק שאינו ניכר שמה הזיק וכתר הכי קאמר לימא תנאי היא ואע"ג דצפרק הערל (בימות דף עח.) ע"ה מיימי מילתיה דר' יוחנן דתמורה ופריך עלה הא דאמר רבא נכרית מעוברת שנתגיירה צנה אין לריך טבילה כו' ודמיק דן ע"ה. **א** חלל משום שהיה מילתיה דרבי יוחנן עיקר * אלא משום דבעי עיקר רבא דנכרית כו' לדברי רבא: **ב** דהא רבא גופיה אית ליה הכא עובר ירך אמו:

מאי טעמא פירשא בעלמא הוא. והא דאמר צבילי טריפות (חולין דף נח.) גבי פלוגתא דר"א ורבי יהושע צולד טריפה הכל מודים צבילת טריפה שהיא אסורה מאי טעמא כיון דלאגידה בגופה כגופה דמיא היינו דוקא אותם שמעורות בגידין שנמלאו אדומות צמעי תרנגולת חשיב כגוף התרנגולת ולכן אין גובה מביצתה דמי יימר שהיו מעורות בשעה שהזיקה התרנגולת ואפילו לסומכוס לכל הפחות מאותה דמתיילדא האידינא אין גובה דמאמול גמרה לה אבל לענין טריפה אסורה דשמת בשעה שנטרפה הייתה מחוברת ואפילו אותם שולדו מיד אחר שנטרפה אסורה מגזירה דרבנן כמו שאסרו צי"ה דתרנגולת נצילה דתנן במסכת עיתות (פ"ה מ"ה) דצ"ה אסורין ונראה דטעם דצי"ה תרנגולת נצילה אסורה אטו צי"ה טריפה שהגדילה באיפור אע"פ שהיא גמורה א"י: **ובן אתה מוצא בקוטע יד עבדו בו.** וא"ת אמאי לא קאמר נמי וכן אתה מנא צשומת דמי ולדות דתנן במתני' לקמן (ד' מה:) ששמוין אותה כמה הייתה שוה האשה עד שלא ילדה מחמת ולדות וכמה היא יפה משילדה ואין שמוין דמי ולדות בפני עצמן שהיה נכחש מזיק ביותר אלא שמוין הכל ציחד ורשצ"ג לא נחלק על רבנן אלא צוה שאם שמוין כך פטור המזיק שהאשה משצחת יותר לאחר לידה אבל לא צא לחלוק לומר שישומו הולדות בפני עצמם כי צוה לא נתן טעם למה יחלוק בכך אלא לרשצ"ג שמוין ולדות אגב אשה כמה שוה אשה מעוברת למכור גופה צלל ולדות פחות מלמכור הכל ציחד ונראה לר"י דצין לרבנן וצין לרשצ"ג שמוין ולדות בפני עצמם ולא אגב האשה משום דכיון דגוף האשה לאו ממון צעלים הוא וגם לענין שאר תשלומי חבלות אינו שלו אינו ראוי לשום ולדות אגב האשה כמו ולד אגב פרה ומתני' לא איירי כלל בשומת הולד אלא בשומת שצח ולדות ולכן לא מייתי הכא רחיה דמדי ולדות וכן משמע דמתנייתין לא איירי בשומת ולד כלל למאן דמפרש מילתיה דרשצ"ג. ובי אשה משצחת יותר קודם שתלד מלפני שתלד והא דאפי' סברא גדולה הוא שדמיה עם הולדות מרובין מדמיה שלאחר לידה אלא דאפי' לא דצרו רבנן ורשצ"ג אלא בשומת שצח ולדות אבל ולדות שמוין לכ"ע בפני עצמם וה"פ דמתנייתין כיצד משלם דמי ולדות ולא תימא דמי ולדות לצדן אלא שמוין את האשה כו' ומוסיפין הדמים הללו על דמי הולדות דמי ולדות גופייהו לא אנטריך לפרש מידי והא דמקשה בגמרא האי דמי ולדות שצח ולדות הוא לאו משום דככלל שומת האשה דמתנייתין ליהו דמי ולדות אלא להיות נתוסף על דמי ולדות הוא דקמני לה דמתנייתין כדפרישית ובי משני כיצד משלם דמי ולדות ושצח ולדות שמוין את האשה כו' היינו פ"י שצח ולדות אבל דמי ולדות א"ל לפרשו:

אי דינא הוא איכחוש מויק בו. סובר המקשה כיון שפרה וולד שני גופין הן שמוין ולד בפני עצמו ולא דמי לקוטע יד עבד שכל העבד הוא אחד וכן כל השדה שהיא הכל של נזק כגוף אחד דמי ולהכי מקשה אי דינא הוא כאשר נראה מתוך הסברה לפי שהן שני גופין לכחוש מזיק ומשני הא נמי כגוף אחד דמי דאמר ליה פרה מעוברת כו': **נפחא מאי רב פפא אמר רבא בעל הפרה.** ולא דמי לשצח ולדות דהוי כולה לבעל לרבנן ולרשצ"ג חולקין דהכא כיון שבעל הפרה יכול למכור פרתו צלל ולד נמא כשמפסידו מפסיד כל מה שדמיה נפחת אבל אשה דאינה יכולה למכור אותה שצח אין ליפות כחה שצח ולדות אע"ג דבשאר נזקין גופה יש לה אע"פ שאין יכולה למכור עצמה מטעם זה יפה כח בעל הפרה נפחא מכה האשה צין לרבנן צין לרשצ"ג וכן למ"ד דנפחא חולקין יפה מטעם זה כח בעל הפרה נפחא מכה האשה שצח ולדות לרבנן:

הקדר שהכניס קדרותיו בו. הנך תלמא צבי לריכי ולא זו אף זו קמני דאי תנא קדירות הוה אמניא צרשות חייב לפי שנוחות ליצטר וצמחמא קבל עליה נטירותא אבל פירות לא ואי תנא פירות שנוחות להתקלקל אבל בהמה לא:

עין משפט נר מצוה

ה א ב מיי פ"ע מהל' מקי ממון הלכה א סמג עשין סו טו"ע ח"מ סימן שלט סעף א: ג א מיי"ע שם הלכה ד טו"ע שם סעף ד: ז ד מיי"ע פ"א מהלכות חובל ומזיק הלכה ב סמג עשין עא טו"ע ח"מ סימן טכ סעף טו: ח ה מיי"ע פ"ד מהלכות מקי ממון הלכה יג סמג עשין סו טו"ע ח"מ סימן שלט סעף ו: ט ה ט מיי"ע פ"ג מהלכות ה סמג שם טו"ע ח"מ סימן שלט סעף ה: י ח ט מיי"ע פ"ג מהלכות מקי ממון הל' יג יד סמג שם טו"ע ח"מ סי' שלט סעף א: יא י מיי"ע שם פ"ו הל' ד סמג שם טו"ע ח"מ סימן שלט סעף א:

הגהות הב"ח

א) ש"ש ד"ה לימא וכו' אין משתלם אלא:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה מאי טעמא נופח הוא וכו' בבב"ד אלא משום דבעי לאוימי. כעין זה לעיל דף מא ע"ב בתוס' ד"ה נפקא: